

POMÁHÁME JIM PŘEŽÍT

JARO 2023

PRA HA
PRA GUE
PRA GA
PRA G

Když jsem v roce 2010 nastoupil do Zoo Praha, hned první víkend jsem strávil v ředitelně. Mimo jiné jsem tehdy sepsal „de-satero“, jak přistupovat k in situ projektům. Považoval jsem totiž za zcela zásadní, aby se zoologické zahrady podílely na ochraně biodiverzity – a přál jsem si, aby Zoo Praha ukazovala směr ostatním.

Uplynulo víc než třináct let a v tom, co jsme v této oblasti vykonali, předčila skutečnost mé nejbujnější představy. Návrat divokých koní, Toulavý autobus, ochrana a výzkum gaviálů, vypouštění supů mrchožravých a mnoho dalších projektů, které buď přímo organizujeme, anebo podporujeme, pomohlo v záchraně řady ohrožených živočišných druhů a získalo si mezinárodní uznání.

Nic z toho by samozřejmě nebylo možné bez podpory veřejnosti a zřizovatele naší zoo. Představitelé hlavního města vždy velmi dobře chápali, že zoo tu není jen proto, aby „ukazovala zvířátka“, ale že má i jiné úkoly. Proto kdysi vznikl projekt Koruna ze vstupného, který odvodem 1 Kč z každé vstupenky generoval prostředky na in situ projekty naší zoologické zahrady. Tato částka se postupně zvyšovala a v květnu 2023 schválila Rada hlavního města Prahy návrh náměstkyně primátora Jany Komrskové, aby vzrostla na 8 Kč.

Abychom prezentovali, kam tyto prostředky – a rovněž příspěvky od mnoha a mnoha našich příznivců – v současnosti směřují, připravili jsme i tento stručný přehled.

Miroslav Bobek, ředitel Zoo Praha

Zoo Praha ve spolupráci s Armádou ČR
od roku 2011 přepravila do Gobi B
celkem 34 koní v devíti transportech.

NÁVRAT DIVOKÝCH KONÍ DO DŽUNGARSKÉ GOBI

Pro Zoo Praha je kůň Převalského (*Equus przewalskii*) ikonickým zvířetem – a Zoo Praha pro tento poslední druh divokého koně klíčovou institucí. Chov koní Převalského v Zoo Praha začal ve 30. letech 20. století a po druhé světové válce byl spolu s mnichovským chovem pro zachování druhu klíčový. Koncem 50. let proběhla v Zoo Praha světová konference věnovaná jeho záchraně (a tehdy byla do Prahy svěřena i jeho světová plemenná kniha) a později zástupce Zoo Praha vyslovil jako první myšlenku na reintrodukcii koně Převalského do jeho domoviny.

Nová výrazná kapitola se pro Zoo Praha začala psát v roce 2011, kdy zorganizovala svůj první letecký transport koní Převalského z České republiky do západního Mongolska. Těchto transportů se v následujících letech uskutečnilo celkem devět, vždy ve spolupráci

Armádní letoun CASA s koňmi Převalského na palubě přistává na nebezpečné letištní ploše v Bulgan sumu.

Foto © Jaroslav Šimek

Foto © Miroslav Bobek

Díky Zoo Praha byla u aklimatizačních ohrad v Tachin talu vybudována 140metrová studna s pitnou vodou.

s Armádou ČR a s využitím armádních letounů CASA, a celkově bylo během nich přepraveno 34 koní. Třicet klisen, které se takto dostaly do Džungarské Gobi, mělo přes osmdesát hřibat, ale dočkalo se i deseti vnučat, a dokonce prvních pravnučat. Kromě toho se za pomoci letounu CASA uskutečnil i jeden vnitromongolský transport.

Současně Zoo Praha podporovala také samu Přísně chráněnou oblast Velká Gobi B a dlouhodobou udržitelnost návratu koně Převalského do Džungarské Gobi. V průběhu let zakoupila řadu terénních vozidel a motocyklů, nechala vyvrát studnu, rekonstruovala nemocnici v blízké vesnici, financovala stavbu postů pro strážce, podporovala výzkumné práce atd.

Třebaže během uplynulé zimy došlo v Gobi B ke značným ztrátám koní Převalského, jejich počet je stále natolik vysoký, aby nebylo třeba uvažovat o dalších transportech z Evropy. Zoo Praha tak bude nadále podporovat činnost pracovníků Přísně chráněné oblasti, ale pokud jde o reintrodukcí koní, začala se zaměřovat na jiné lokality.

KONĚ PŘEVALSKÉHO ZAMÍŘÍ NA VÝCHOD...

Záměrem uskutečnit další reintrodukční projekt pro koně Převalského, a to na východ Mongolska, se pracovníci Zoo Praha společně s mongolskými kolegy začali vážně zabývat v roce 2019. Ještě téhož roku na podzim se uskutečnila první výzkumná cesta a byly prověřeny vybrané lokality ve východním Mongolsku.

Uvedený záměr, který by měl přispět k posílení dlouhodobé udržitelnosti volně žijící populace divokých koní v Mongolsku, uvítaly tamní orgány ochrany přírody i Ministerstvo životního prostředí a turismu Mongolska. Projekt je koordinován Zoo Praha a podílejí se na něm odborné instituce, zejména univerzity, obou zemí. Faktickým mongolským realizátorem bude za tímto účelem zřízená nezisková organizace We help them to survive Mongolia.

Výhled do krajiny Údolí klášterů na východě Mongolska, kam plánujeme reintrodukovat koně Převalského.

Foto © David Rauch

Mongolsko-český tým, který absolvoval lednovou průzkumnou cestu.

Foto © Miroslav Bobek

Pomocí metod dálkového průzkumu Země vyhodnocujících satelitní data byl nejprve vyhodnocen širší region východního Mongolska, definovaný během průzkumné cesty na podzim 2019. Hodnocení se zabývalo parametry, jako je vegetační pokryv a jeho kvalita, dostupnost vodních zdrojů, lokální klimatické podmínky apod. Na základě získaných výsledků byly následně vytipovány čtyři lokality pro navazující průzkum přímo v místě.

V roce 2021 proběhla první z terénních studií, která se zabývala problematikou onemocnění přenášelných na koně klíšaty. Hlavní část terénního výzkumu, rozsáhlá studie proveditelnosti, byla zahájena v květnu 2022 prvotním průzkumem čtyř vytipovaných lokalit s cílem jejich prioritizace. Na tomto základě se uskutečnily další dvě cesty za účasti pracovníků Zoo Praha. Cílem bylo zejména prověření úživnosti prostředí, včetně vyhodnocení možné

kompetice s již přítomnými herbivory. Po skončení druhé z těchto cest, která proběhla v lednu 2023, byla pro reintrodukci stanovena oblast Údolí klášterů.

Průzkum vybrané oblasti bude pokračovat i v roce 2023, současně však naváží další jednání s příslušnými úřady, která se již budou vztahovat k výstavbě reintrodukčního centra.

... A JIŽ V BLÍZKÉ BUDOUCNOSTI I DO KAZACHSTÁNU

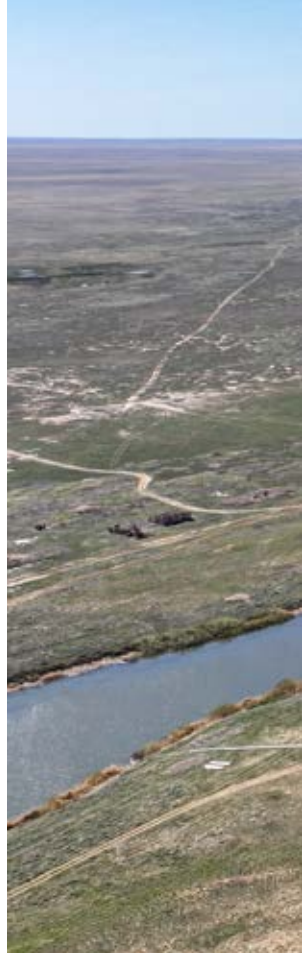
Kůň Převalského se historicky vyskytoval rovněž na území Kazachstánu a dlouhodobě se počítá i s jeho reintrodukcí do tamních stepí. V této souvislosti byla opakovaně oslovena i Zoo Praha a jednání započatá na podzim 2022 realizaci podobného záměru výrazně přiblížila. U příležitosti návštěvy premiéra Petra Fialy v Astaně podepsal ředitel Zoo Praha Miroslav Bobek s předsedou kazachstánského Výboru pro lesnictví a přírodu Nurlanem Kylyšbajevem 24. dubna 2023 memorandum o spolupráci na návratu koní Převalského do Kazachstánu.

Bezprostředně po tomto podpisu následovala průzkumná cesta, jejímž cílem bylo posoudit lokality předvybrané pro reintrodukci koní Převalského. Od začátku se přitom největší pozornost upírala na dvě z nich: Altyn Emel (Zlaté sedlo) na jihovýchodě země a Altyn Dala (Zlatou step) ve středním Kazachstánu.

V Altyn Emel se několik koní Převalského v současnosti nachází. Jde o pozůstatek kazachstánsko-německého projektu z první dekády století. Jeho organizace však trpěla značnými nedostatky a především není oblast Altyn Emel pro koně Převalského vhodná.

Foto © Tomáš Hušek

Letecký záběr krajiny v okolí reintrodukčního centra Alibi v Altyn Dala.

Naproti tomu oblast Altyn Dala se jeví nanejvýš perspektivní. Jde o plochu téměř 7 000 km² úživné stepi bez domácích zvířat, s dostatkem vody a vhodným profilem terénu. Stejně jako v Altyn Emel také v Altyn Dala je již k dispozici základní infrastruktura pro reintrodukční projekt. Ta byla před několika lety vybudována za účelem vypouštění koní Převalského, a když z tohoto projektu z důvodů jejich v té době nedostatečné legislativní ochrany sešlo, byla využita k reintrodukcí kulanů.

V současnosti je již kůň Převalského zařazen do červené knihy ohrožených druhů Kazachstánu, a probíhají proto přípravy, jejichž cílem je uskutečnit první transport koní Převalského do Kazachstánu pokud možno již na jaře 2024.

POSLEDNÍ ÚTOČIŠTĚ VELBLOUDŮ DIVOKÝCH

Velbloud divoký (*Camelus ferus*) byl jako samostatný taxon geneticky potvrzen relativně nedávno. Předky domácího velblouda dvouhrbého od něj dělí přibližně jeden milion let samostatného vývoje. V Přísně chráněné oblasti Velká Gobi A na jihozápadě Mongolska žije podle posledních odhadů jen asi 450 až 800 jedinců. Dalších přibližně 600 se jich vyskytuje ve třech oblastech Číny. Vedle ztráty přirozeného prostředí a pytláctví je největším problémem křížení s domácími velbloudy dvouhrbými.

Velbloudi divocí jsou nesmírně plaší.
Snímek z Přísně chráněné oblasti Velká Gobi A.

Foto © Miroslav Bobek

Laikovi se velbloud divoký může zdát nerozeznatelný od domácího velblouda dvouhrbého. S jistou zkušeností se však dá rozlišit na první pohled.

Pro přežití druhu je naprosto zásadní Gobi A, kde Zoo Praha ve spolupráci s nadací The Wild Camel Protection Foundation dlouhodobě poskytuje odbornou pomoc při řízení programu chovu divokých velbloudů in range a podílí se na jejich monitoringu a výzkumu. V dubnu 2019 Zoo Praha podepsala dohodu o podpoře výstavby bezpečnostního oplocení v chovné stanici pro velbloudy divoké (jediné svého druhu na světě) v lokalitě Zakhyn Us v Gobi A. V dubnu 2023 pak poskytla prostředky na výstavbu nového chovného centra v lokalitě Toli Bulag při severovýchodním okraji Gobi A. V uplynulých letech směřovala podpora rovněž ke správě Přísně chráněné oblasti Velká Gobi A, a to například financováním komunikační sítě či poskytnutím motocyklů strážcům.

Výhledově je zvažováno vytvoření záložní populace velbloudů divokých v evropských zoologických zahradách. V areálu Zoo Praha je pro případnou „pražskou“ skupinu připravován prostor v rámci přestavby tzv. Plání.

TOULAVÝ AUTOBUS

V lednu 2023 uběhlo deset let od první jízdy Toulavého autobusu. Tomuto projektu předcházela distribuce knihy *Gorilí pohádky* a dalších vzdělávacích materiálů školním dětem v okolí Biosférické rezervace Dja v Kamerunu i v dalších oblastech, kde žijí gorily nížinné (*Gorilla gorilla gorilla*). Cílem bylo ukázat africkým školákům gorily jako fascinující živé tvory, a nikoli jen jako kusy masa na talíři. Jinými slovy čelit nelegálnímu lovu. Toulavý autobus tuto výchozí myšlenku rozvíjí. Školáci z okolí rezervace Dja absolvují vzdělávací program a pak jedou na několikadenní cestu Toulavým autobusem do záchranné stanice pro primáty v Méfou. Tam rovněž absolvují vzdělávací program – a především se tváří in tvář setkají s gorilami.

Foto © Miroslav Bobek

Nový Toulavý autobus jezdí v Kamerunu od roku 2018. Původní autobus, který od roku 2013 najezdil v náročném terénu desetitisíce kilometrů, nyní stojí v Zoo Praha před novým pavilonem goril nazvaným Rezervace Dja.

Gorily však nejsou jediným tématem Toulavého autobusu. Věnuje se osvětě také ve vztahu k dalším skupinám živočichů, výrazně např. luskounům, a ochraně přírody obecně. Postupně se jeho cesty rozšířily o zastávku u vesničky Kabilone II, kde dlouholetý spolupracovník Zoo Praha Manfred Epanda Aimé vybudoval základnu sestávající z ubytovacích kapacit, ze vzorové plantáže fungující na principech agrolesnictví a z naučné stezky deštným lesem. Zde děti také procházejí vzdělávacím programem. Kromě toho přímo v Kabilone II Zoo Praha podporuje ochrannásko-vzdělávací program, do kterého se zapojují místní obyvatelé.

Foto © Miroslav Bobek

Pracovnice Vzdělávacího oddělení Zoo Praha připravily pro kamerunské děti „učebnici“ ochrany přírody a první verzi s nimi otestovaly.

V letošním roce přibude ještě další zastávka Toulavého autobusu, a to experimentální farma pro chov nosatců (jejichž larvy mohou být náhradou bushmeatu) poblíž Yaoundé. Především je však připravována výstavba vzdělávacího centra a ubytovny v Centru Méfou, aby děti z Toulavého autobusu nemusely nocovat v Yaoundé a aby se rozšířily zdejší vzdělávací kapacity.

Velmi povzbudivé je, že na základě výsledků projektu Toulavý autobus byla Zoo Praha vedením Biosférické rezervace Dja oslovena, aby připravila komplexní návrh vzdělávacích aktivit pro celou tuto rezervaci, který by měl být financován z prostředků EU. A potěšitelná je také skutečnost, že tamní pastor Ekoalea se rozhodl přeložit knihu *Gorilích pohádek* do místního dialektu badjoué. Na její vydání navázaly i další jeho vzdělávací aktivity zaměřené na místní obyvatele.

PODPORA CHRÁNĚNÝCH ÚZEMÍ VE STŘEDNÍ AFRICE

Nejvýznamnější oblastí působení Zoo Praha ve střední Africe je Biosférická rezervace Dja v Kamerunu. Odtamtud jezdí Toulavý autobus a tam směřovala a nově opět směřuje také materiální podpora. V počátcích, tedy před deseti a více lety, byla tato podpora tvořena poněkud nejpotřebnějším vybavením pro její strážce: botami, stany, batohy a podobně. Postupně pak docházelo k jejímu rozšiřování, ale po změnách ve vedení této rezervace byla přerušena, protože nebyly záruky jejího adekvátního využití. K obnově této podpory došlo až v roce 2021. Tehdy Zoo Praha financovala výrobu a umístění 96 tabulí, které vymezují hranice této rezervace. To zvyšuje povědomí místních obyvatel o existenci zóny s omezeným přístupem a v důsledku zefektivňuje ochranu území, které je sužováno pytláctvím a nelegální těžbou dřeva. Z prostředků Zoo Praha byly pořízeny rovněž počítače a další vybavení pro pracovníky této rezervace. Na rok 2023 je plánováno pořízení terénního vozidla pro strážce, což umožní efektivní hlídkování na cestách vedoucích z rezervace a zátky proti pytlákům, resp. obchodníkům s bushmeatem.

Foto © Miroslav Bobek

Díky finanční pomoci Zoo Praha byly 96 panelů vyznačeny hranice Biosférické rezervace Dja.

V Kamerunu dlouhodobě podporujeme boj proti pytláctví.

Foto © Olivier Le Que

Teprve v poslední době se Zoo Praha angažuje také v rezervaci Ngoyla, která leží v Kamerunu na migračním koridoru zvířat z oblasti Dja hlouběji do střední Afriky. Správa této rezervace usiluje o rozvoj environmentálního vzdělávání se zaměřením na mládež žijící v blízkosti hranic rezervace. Zoo Praha tyto snahy od roku 2021 finančně podporuje.

Z podnětu české diplomacie se Zoo Praha zaměřila také na Národní park Kahuzi-Biega, který leží v Jižním Kivu na východě Demokratické republiky Kongo a je klíčový pro ochranu kriticky ohrožené gorily východní (*Gorilla beringei graueri*). Pro tento národní park byl připraven návrh vzdělávacího a společenského centra, jehož autorem je – stejně jako v případě objektů pro Centrum Méfou – architekt prof. Zdeněk Fránek.

Gorily chované v Zoo Praha jsou „velvyslanci“ volně žijících goril. Na snímku gorila východní v Národním parku Kahuzi-Biega.

Foto © Miroslav Bobek

Česká republika

- karas obecný
- užovka podplamatá
- ješterka zelená
- sysel obecný
- modrásek východní a další

Kazachstán

- kůň Převalského

Bulharsko

- sup mrchožravý

Kamerun

- gorila nížinná
- luslkouni a další druhy ohrožené pytláctvím

Paraguay

- pekari Wagnerův

Brazílie

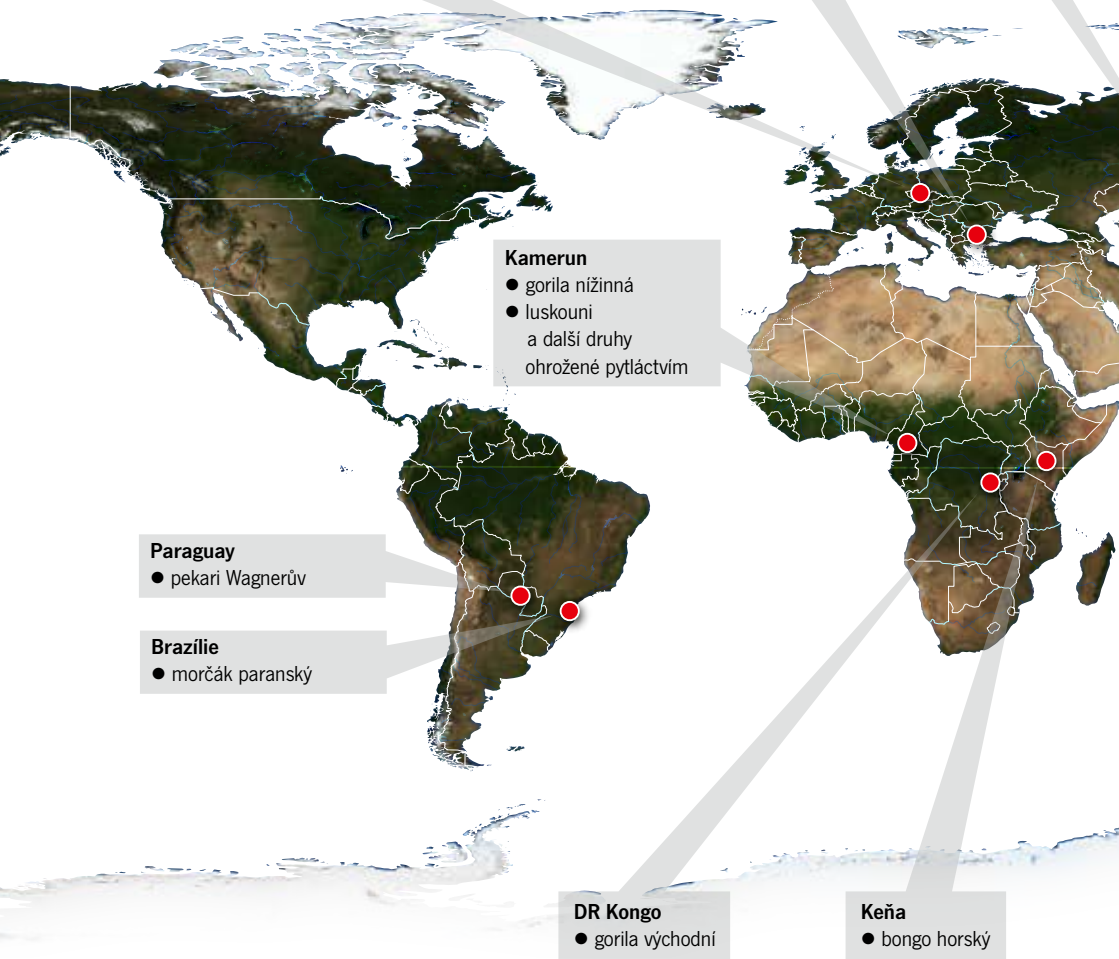
- morčák paranský

DR Kongo

- gorila východní

Keňa

- bongo horský

Mongolsko

- kůň Převalského
- velbloud divoký

Laos

- saola
- luskouni

Vietnam

- gibbon annámský
- bažant Edwardsův

Indonésie

- luskouni
- zpěvní ptáci

Bhútán

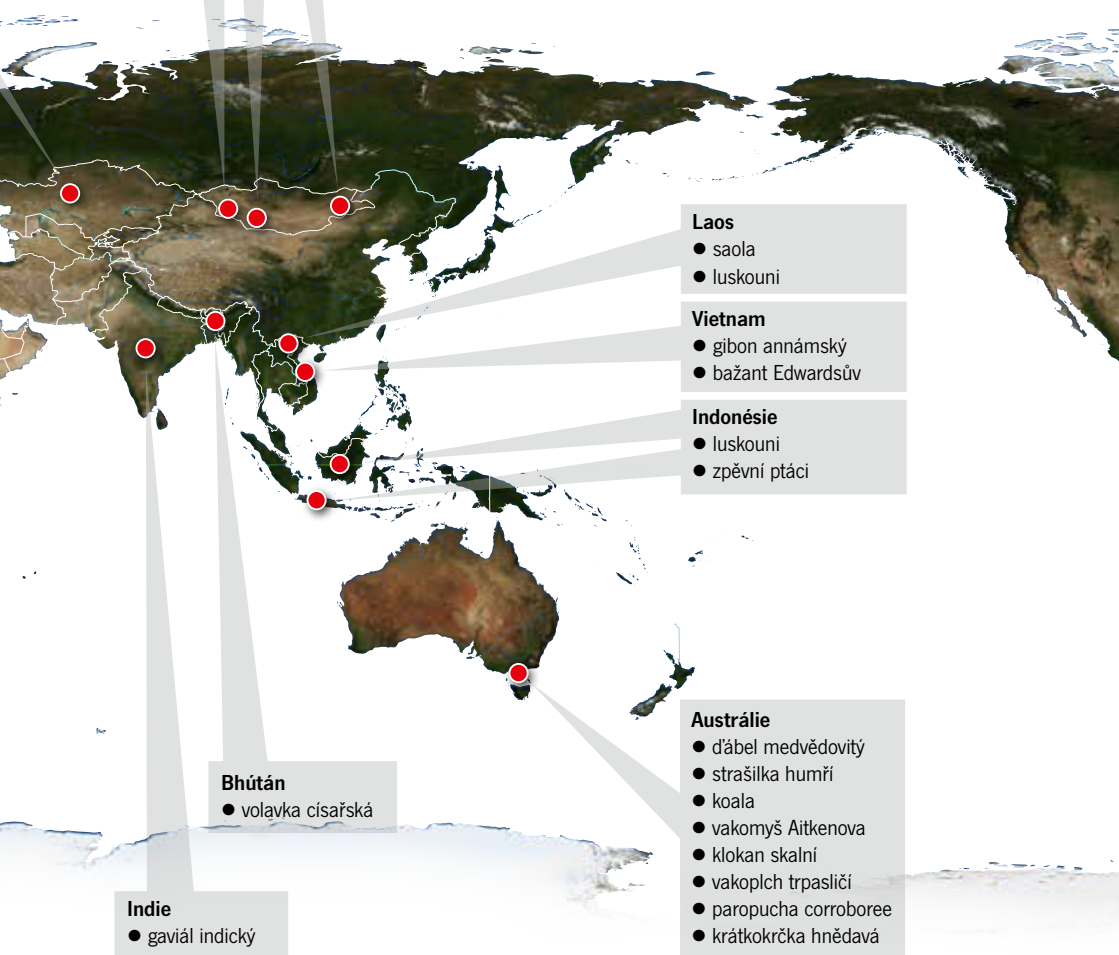
- volavka císařská

Indie

- gaviál indický

Austrálie

- d'ábel medvědovitý
- strašilka humří
- koala
- vakomyš Aitkenova
- klokan skalní
- vakoploch trpasličí
- paropucha corroboree
- krátkokřčka hnědá

GAVIÁLI NA ČAMBALU

Gaviáli indičtí (*Gavialis gangeticus*) jsou morfologicky a evolučně výjimeční krokodýli endemičtí pro indický subkontinent. V povodí velkých řek jich zde ve 40. letech 20. století žilo až 10 000 dospělých jedinců. Dnes je jejich celkový počet odhadován na necelou tisícovku dospělých jedinců. Hlavní příčinou ohrožení je nejen znečištění řek, stavba přehrad či masivní rybolov, ale také nelegální těžba písku, která gaviálům ničí místa vhodná pro kladení vajec.

Zoo Praha se dlouhodobě podílí na ochraně nejvýznamnější populace gaviálů, žijící na řece Čambal, a to ve spolupráci s mezinárodní organizací Gharial Conservation Alliance. V posledních letech se prostřednictvím konvenční telemetrie daří shromažďovat nejen cenná

Gaviáli jsou ze všech druhů krokodýlů nejvíce vázáni na vodu. Jejich úzké pinzetovité čelisti jsou uzpůsobené k chytání ryb, které tvoří hlavní složku jejich potravy.

Foto © Miroslav Bobek

Označování gaviála vysílačem.

data o časoprostorovém využívání jejich prostředí, ale také důležité a dosud neznámé informace o jejich životě a rozmnožování. Souběžné aktivity se týkají osvětové a ochranné práce s místními komunitami, školami a orgány místní samosprávy, včetně složek ochrany přírody.

V letech 2017 až 2020 byl každoročně sledován úsek řeky Čambal o délce 425 km, kde se vyskytuje zhruba 80 % celkové populace gaviálů. V roce 2021 se i přes komplikace související s pandemií nemoci covid-19 podařilo v omezenější míře zachovat kontinuitu sledování populace gaviálů, iniciovat budování kapacit pro Madhya Pradesh a Rajasthan Forest Department a realizovat vzdělávací programy zaměřené na místní komunity.

V roce 2022 se pak obnovil monitoring v plném rozsahu s kontinuálním telemetrickým monitoringem 31 gaviálů a bylo uspořádáno množství osvětových ekologických programů.

Dále budou prostředky poskytované Zoo Praha využívány na koordinaci projektu a monitorovací práce, budování kapacit a rozšiřování osvětových a vzdělávacích programů.

NA POMOC SUPŮM MRCHOŽRAVÝM

Supi jsou na všech kontinentech, kde žijí, do značné míry ohrožení. Z evropských druhů je nejohroženější sup mrchožravý (*Neophron percnopterus*). Na jeho ochranu a návrat do bulharských hor se Zoo Praha soustředí již více než deset let. Jejím hlavním partnerem je nezisková organizace Green Balkans.

Sup mrchožravý a supové bělohlaví v „supí restauraci“ v bulharských Rodopech.

Foto © Miroslav Bobek

V roce 2013 byly díky podpoře Zoo Praha v záchranném a chovném centru ve Staré Zagoře vystavěny tři voliéry sloužící pro vlastní chov i umístění zraněných nebo vyčerpaných ptáků z přírody. V září 2016 byl rovněž z prostředků Zoo Praha vybudován v blízkosti vesnice Partizani ve středním Bulharsku „supí restaurant“; jedním z hlavních problémů supů mrchožravých je totiž nedostatek potravy, která by nebyla kontaminována cizorodými látkami. Následně byl pro potřeby organizace zakoupen terénní vůz Subaru Forester. Sup mrchožravý hnízdí nejčastěji ve skalních útvech vzdálených od sebe 1 až 1,5 kilometru vzdušnou čarou, ale i tato relativně krátká vzdálenost představuje v pohoří Stara Planina zajižd'ky až desítky kilometrů v horském terénu.

Především však Zoo Praha poskytla od roku 2015 do Bulharska osm supů mrchožravých z vlastního odchovu a další tam přepravila či organizovala jejich transport. Dosud (2018–2022) bylo ve východních Rodopech vypuštěno 15 supů metodou zpožděného vypuštění. Šest z těchto jedinců je stále naživu a pět se již vrátilo do Bulharska, což je považováno za velký ochrannářský úspěch.

Zoo Praha odchovala historicky nejvíce mláďat supů mrchožravých v evropských zoo a vede pro ně Evropskou plemennou knihu a chovný program (EEP). Od roku 2000, kdy byl odchován první sup mrchožravý v Zoo Praha, se vylihlo celkem 35 mláďat, z nichž 28 bylo úspěšně odchováno.

V roce 2022 přišlo do Zoo Praha celkem pět supů mrchožravých z Libanonu a jeden sup mrchožravý ze Sýrie. Čtyři z těchto supů byli prokazatelně postřeleni v průběhu své pravidelné migrační trasy a jednalo se o první transporty tohoto druhu ze zemí mimo Evropu do EU. „Blízkovýchodní“ supi jsou nyní umístěni v seznamovací voliře v chovném zázemí Zoo Praha, aby měli možnost si přirozeně vybrat partnera.

ZACHRAŇME KARASE!

Karasovi obecnému (*Carassius carassius*), kdysi běžné rybě našich tůní, dolních toků řek či návesních rybníčků, dnes v Česku hrozí vyhynutí. Hlavními příčinami jsou úbytek vhodných vod a konkurence invazního karase stříbřitého (*Carassius gibelio*). Zoo Praha se ve spolupráci s Akademií věd ČR, Českou zemědělskou univerzitou a Českým rybářským svazem podílí na jeho záchraně a návratu do přírody.

Myšlenka na záchranu karase obecného se objevila v roce 2020, když pražská zoo hledala smysluplné využití bývalého mlýnského náhonu v dolní části Zoo Praha. První karasi obecní byli získáni díky odborníkům z Biologického centra AV ČR a Českého rybářského svazu. Další se podařilo získat díky oslovení veřejnosti, která také vytipovává vhodné lokality pro jejich budoucí reintrodukci – zachrankarase.cz.

Karas obecný vytváří dvě formy. V malých, na kyslík chudých lesních tůních, přežívá jako drobná štíhlá rybka s černou skvrnou před ocasní ploutví. Na snímku je vysokotělá velká forma z větších vodních nádrží osídlených štikou.

Foto © Rostislaw Štefánek

Výlov bývalého mlýnského náhonu v Zoo Praha před jeho vypuštěním a vyvápňením v prosinci 2020. Teprve poté do něj bylo možné vypustit karasy obecné a začít s projektem.

Mali karasové obecní před vypuštěním do rybníka U Kamenného stolu v pražské Víně.

V současnosti jsou karasi chováni ve více rezervoárech na pozemcích Zoo Praha. Z nich započala jejich reintrodukce do dalších vod. Jako první byl vybrán rybník U Kamenného stolu v Praze-Víně, kam v listopadu 2022 putovala obsádka patřící k čisté labské linii.

Nově Zoo Praha navázala spolupráci s Lesy HMP, kde jsou v přípravě dvě dešťové usazovací nádrže (DUN Kunratice a Motol) pro vysazení karase obecného za účelem chovu pro distribuci ryb dalším partnerům. Ve spolupráci se Sdružením místních samospráv a starosty dotčených obcí bylo ve Středočeském kraji vytipováno několik nádrží vhodných pro vysazení karase. K projektu se připojila také Zoo Plzeň jako regionální partner.

POMÁHÁME ZACHRÁNIT VOLAVKU CÍSAŘSKOU

Kriticky ohrožených volavek císařských (*Ardea insignis*) zbývá v přírodě zoufale málo. Jejich celkový počet se odhaduje na méně než šedesát, přičemž 23 jedinců žije v Bhútánském království. Do úsilí o záchranu volavky císařské se zapojila i Zoo Praha. Školila bhútánské kolegy, podílela se na přípravě projektu chovného zařízení v oblasti Changche Tshirang a poskytuje odborné poradenství v oblasti chovu. Zajišťuje také veterinární materiál a potřeby pro odchov volavek císařských a její pracovnice provádí i veterinární zákroky přímo v místě.

Foto © Royal Society for the Protection of the Nature, Bhútán

Dospělá volavka císařská na lovu v řece Burichhu.

OCHRANA ZPĚVNÝCH PTÁKŮ NA JÁVĚ

Zoo Praha dlouhodobě podporuje chovné centrum Cikananga Conservation Breeding Centre pro zpěvné ptáky na Jávě, zejména pro krasky krátkoocasé (*Cissa thalassina*), sojkovce dvoubarvé (*Garrulax bicolor*) či špačky jávské (*Gracupica jalla*), kteří patří mezi nejvzácnější a nejohroženější ptáky světa. Díky této podpoře bylo možné vybudovat nové voliéry či zázemí pro chov hmyzu a provádět osvětovou a vzdělávací činnost.

Foto © Petr Hamerník

Krasky krátkoocasé Zoo Praha několikrát odchovala.

NÁVRAT VYHYNULÉHO KRASAVCE

Bažant Edwardsův (*Lophura edwardsi*) bývá uváděn jako nejhroženější druh bažanta na světě. Od roku 2000 nebyly nalezeny žádné důkazy o jeho přítomnosti ve volné přírodě, proto je tento druh aktuálně prohlášen za v přírodě vyhynulého. Ex situ populace bažantů Edwardsových v rámci EAZA a World Pheasant Association (WPA) však stále čítá přes

1 000 jedinců, a dává tak naději v obnově populace v jeho původní oblasti výskytu. Zoo Praha se chovu bažanta Edwardsova věnuje nepřetržitě již od roku 1949. Také proto se rozhodla spolufinancovat výstavbu chovného centra ve Vietnamu, a pomoci tak k udržitelnější budoucnosti tohoto unikátního druhu a jeho návratu do přírody.

Foto © Václav Šilha

V Zoo Praha se vylíhlo již přes 150 mláďat tohoto výjimečného bažanta.

PÁTRÁNÍ PO TAJEMNÉ SAOLE

Foto © arhiv Saola Working Group

Saola (*Pseudoryx nghetinhensis*) bývá označována jako enigmatické zvíře, a to zcela právem. Kopytník podobný přimorožcům, ve skutečnosti ovšem příbuzný turům, byl pro vědu objeven na pomezí Vietnamu a Laosu teprve roku 1992. Ani po téměř třech desetiletích se však stále ještě žádnému biologovi nepodařilo studovat saolu v přírodě. Zoo Praha se již řadu let řadí k podporovatelům pátrání po tomto druhu, které je ovšem spojeno i s výzkumem a ochranou mnoha dalších živočišných druhů. Zoo Praha spolupracuje s organizacemi Saola Working Group a Saola Foundation for Annamite Mountains Conservation.

Fotografií saoly vzniklo jen velice málo...

NA POMOC „OŽIVLÝM ŠIŠKÁM“

Luskouni (Pholidota), kteří jsou díky svým šupinám označováni jako „oživlé šišky“, se stali nejvíce nelegálně obchodovanými savci světa. Jednak je konzumováno jejich maso, jednak obchodovány šupiny, a to zejména za účelem využití v tradiční čínské medicíně. Zoo Praha se na jejich ochranu orientuje zejména v rámci svých aktivit v Kamerunu, v minulosti však financovala i výstavbu dvou záchranných stanic pro luskouny v jihovýchodní Asii – jedné v Laosu, kterou provozuje organizace Free the Bears, a jedné v Indonésii, která spadá pod organizaci Yayasan Peduli Kelestarian Satwa.

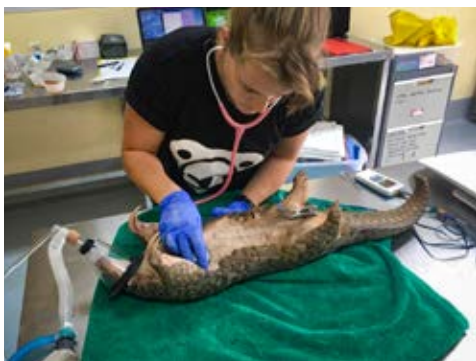

Foto © Free the Bears

Pytlákům zabavený luskoun v laoském Pangoláriu – záchranné stanici, kterou pomohla Zoo Praha vybudovat u města Luang Prabang.

OCHRANA GIBONŮ ANNÁMSKÝCH VE VIETNAMU

Giboni annámští (*Nomascus annamensis*) žijí v pralesních biotopech Vietnamu, Kambodži a Laosu a bohužel se také řadí mezi ohrožené druhy. Jejich úbytek ve volné přírodě má na svědomí především degradace jejich přirozeného prostředí spolu s nelegálním lovem. Pro úspěšnou ochranu gibonů annámských je nutné posílit vymáhání zákonů, ekologickou osvětu i vědecké poznání tohoto dosud minimálně studovaného druhu. Zoo Praha finančně podporuje tyto aktivity ve Vietnamu, kde se nachází přibližně 80 % všech zbývajících jedinců.

JEDINÝ MORČÁK NA JIH OD ROVNÍKU

Morčák paranský (*Mergus octosetaceus*) je jediný přežívající druh morčáka na jižní polokouli. Ve volnosti zbývá zhruba 250 jedinců; ve 40. a 50. letech minulého století byl tento druh dokonce považován za vyhynulý. V roce 2006 vznikl Akční plán pro ochranu morčáka paranského, na němž spolupracoval Brazílský institut životního prostředí a obnovy přírodních zdrojů (IBAMA), institut ICMBio (The Chico Mendes Institute for Biodiversity Conservation) a Zoopark Itatiba, jediná instituce na světě, která v současné době chová morčáky v lidské péči. Díky podpoře Zoo Praha bylo pro kolegy ze Zooparku Itatiba možné pořídit například záložní generátor, který zajišťuje dodávky elektrické energie nezbytné pro provoz stanice (zejména líhni), nový filtrační systém nádrží v sedmnácti chovných voliérách či telemetrické vybavení pro sledování jedinců vypuštěných do přírody.

Foto © Kleber Fernandes

Morčák paranský. Výhledově by mohl být chován i v Zoo Praha.

OCHRANA PEKARIHO WAGNEROVA

Pekari Wagnerův (*Catagonus wagneri*) je ohrožený sudokopytník endemický pro suchou oblast Chaco v západní Paraguaji, jihovýchodní Bolívii a severní Argentině. Zoo Praha chová pekariho Wagnerova od roku 2016 a téhož roku započala její podpora v paraguayské nevládní organizaci El Centro Chaqueño para la Conservación e Investigación (CCCI), jejímž cílem je zachování tohoto vzácného druhu.

V Zoo Praha se pekariové pravidelně rozmnožují a narození každého dalšího mláděte je skvělou zprávou pro evropský chov.

Foto © Vladav Štíha

LES PRO KRÁSNÉ ANTILOPY

Bongové horšti (*Tragelaphus eurycerus isaaci*) jsou nejvzácnější ze všech lesních druhů antilop. Vinou ztráty přirozeného prostředí, pytláctví a nemoci jejich populace dramaticky klesají – aktuálně čítají méně než 100 jedinců a řadí se mezi nejohroženější velké savce na světě. Zoo Praha se proto rozhodla podpořit program na jejich reintrodukci do volné přírody v Keni, a to konkrétně finanční podporou reforestace – výsadby lesního porostu jakožto nezbytného habitatu pro tyto na prales úzce vázané antilopy.

NA POMOC AUSTRÁLII

Prvním projektem, do kterého se Zoo Praha v Austrálii zapojila, je ochrana d'áblů medvědovitých (*Sarcophilus harrisi*) na Mariině ostrově u pobřeží Tasmánie. Kromě toho realizuje fundraising pro vývoj vakcíny proti rakovině tváře, která decimuje volně žijící populace d'áblů.

Elektronická verze
brožury a fotografie
ke stažení

V reakci na ničivé požáry na přelomu let 2019 a 2020 vyhlásila Zoo Praha sbírku, která vynesla neuvěřitelných 23 milionů Kč. Zapojila se tak do pomoci zvířatům bezprostředně postiženým požáry. Především však dlouhodobě spolupracuje na ochraně dalších ohrožených druhů, jejichž situaci požáry ještě zhoršily. Jde například o paropuchu corroboree (*Pseudophryne corroboree*) nebo vakopлча trpasličího (*Burrhamys parvus*). Podrobnosti naleznete v samostatné brožuře, na kterou směřuje QR kód.

Foto © Miroslav Bobek

Ve spolupráci se Zoos Victoria se Zoo Praha účastní rovněž projektu na záchranu unikátní a kriticky ohrožené strašilky humří (*Dryococelus australis*), přičemž se do budoucna počítá i s jejím chovem v Praze.

Dvojice paropuch corroboree;
snímek z Národního parku Kosciuszko.

KONĚ PŘEVALSKÉHO NA DÍVČÍCH HRADECH

V roce 2021 umístila Zoo Praha koně Převalského (*Equus przewalskii*) do téměř 20hektarové ohrady na pražských Dívčích hradech, do prostoru, který navazuje na přírodně mimořádně cenné Prokopské údolí. Smyslem projektu je vedle oživení lokality a prezentace koní Převalského především přispět k obnově původní vegetace a celkově ke zvýšení biodiverzity. Přípravována je rovněž reintrodukce sysla obecného (*Spermophilus citellus*) do této lokality.

Pastva koní Převalského přispívá k obnově původní stepní flóry i fauny.

Foto © Petr Hamerník

UŽOVKY PODPLAMATÉ V AREÁLU ZOO PRAHA

Užovka podplamatá (*Natrix tessellata*) se řadí k nejvzácnějším plazům vyskytujícím se na území České republiky a je chráněna jako kriticky ohrožený druh. Trojská populace přitom patří k nejpočetnějším. Zoo Praha provádí výzkum této populace a pečuje o rozsáhlé plochy zimovišť ve skalním masivu kolem Zakázanky.

Foto © Miluša Veleňská

Dvakrát ročně migruje tisícovka kriticky ohrožených užovek podplamatých územím zoo.

TROJNÁSOBEK JEŠTĚREK ZELENÝCH V ZOO PRAHA

Ještěrka zelená (*Lacerta viridis*) je v České republice kriticky ohroženým druhem. V Čechách je její rozšíření omezeno na malé izolované lokální populace, které se zde nacházejí za severní hranicí souvislého areálu rozšíření druhu. To platí i o populaci ještěrky zelené obývající území Zoo Praha, jejíž zánik se podařilo odvrátit díky revitalizaci zdejšího skalního masívu. V roce 2015 bylo provedeno zhodnocení stavu této populace a formulovány návrhy opatření na její stabilizaci a posílení. V porovnání s posledním průzkumem v roce 2015 došlo do roku 2022 k nárůstu celkové početnosti ještěrky zelené zhruba na trojnásobek.

Foto © Jan Straka

Ještěrky zelené se v zoo rády vyhřívají na zídce u tůňky poblíž lanovky.

Foto © Miroslav Bobek

OBNOVA POPULACE SYSLA

Ztráta přirozeného prostředí, zánik pastvy, změna způsobu kosení travnatých ploch i přímé pronásledování vedly k tomu, že syslů obecných (*Spermophilus citellus*) během 20. století dramaticky ubylo. Do programu na jejich záchranu se zapojila i Zoo Praha. V roce 2006 byla pod Sklenářkou v areálu zoologické zahrady, kde se

Sysel obecný v areálu Zoo Praha.

syslové vyskytovali ještě v 60. letech, vybudována voliéra o ploše 130 m². V témže a následujícím roce bylo do voliéry vypuštěno více než 20 syslů, kteří se začali množit, a do roku 2010 se vytvořila stabilní kolonie. Ta byla v roce 2011 posílena o další jedince z odchytu. V současnosti jsou již syslové rozšířeni po okolí, i mimo areál zoo.

REINTRODUKCE MODRÁSKA VÝCHODNÍHO NA SKLENÁŘKU

Kriticky ohrožený modrásek východní (*Pseudophilotes vicrama*) se v Čechách v současnosti vyskytuje pouze v hrstce nepočetných populací. Na lokalitě významného krajinného prvku Sklenářka v areálu Zoo Praha byly v minulých letech pomocí pastvy ovcí a výřezu

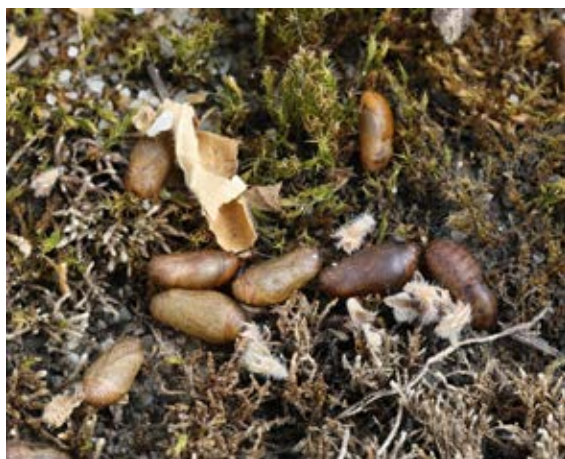

Foto © Miroslav Bobek

dřevin obnoveny příhodné podmínky pro jeho reintrodukcí. Ta byla realizována v roce 2021 a v následujícím roce probíhal monitoring. Projekt pokračuje i v současnosti, mj. financováním výstavby chovného zařízení pro modrásky východní, bez kterého by další reintrodukce nebyly možné.

Kukly modráska východního připravené k vysazení.

JAK NÁS MŮŽETE PODPOŘIT?

Jsme vděční za každou podporu, která nám pomáhá v našem snažení o ochranu ohrožených druhů. Přispějete již pouhou návštěvou naší zoo – 8 Kč z každého vstupu jde nyní na in situ projekty. Můžete si však také zakoupit merchandising určený na jejich podporu anebo rovnou přispět na naše sbírkové konto *Pomáháme jim přežít* (č. ú. 43 – 680 466 0247 / 0100). Další možností je zaslání dárcovské SMS ve tvaru DMS OHROZENEDRUHY 30 (nebo 60 nebo 90 nebo 190) na číslo 87 777. A konečně se můžete zúčastnit programů, které bez nároku na odměnu připravují naši chovatelé.

Foto © Tereza Mňalková

Chovatel David Vala během krmení d'áblů.

SETKÁNÍ S ĎÁBLY

Pod vedením chovatele Davida Valy se účastníci programu dozvědí spoustu jedinečných zajímavostí nejen o d'áblech medvědovitých, ale i o dalších obyvatelích Darwinova kráteru. Kromě odborného výkladu je součástí programu komentované krmení d'áblů i klokánů obrovských a rudokrých.

CHOVATELEM NA PŮL DNE V DARWINOVĚ KRÁTERU

Účastník připraví krmení pro klokany, ježury či klokánky krysí a zkusí si tato zvířata sám nakrmit. Spolu se zkušeným chovatelem pak může pozorovat i krmení d'áblů a asistuje při vážení či veterinárním tréninku zvířat.

Koupí zážitku přispíváte na záchranu luskounů v jejich domovině!

SNÍDANĚ S LUSKOUNY

Jedinečný pohled do pavilonu Indonéská džungle v době, kdy mají luskouni ve své noční expozici rozsvícené denní osvětlení. Během programu navíc probíhá jejich krmení.

NA SKOK U ANTILOP

Odborný výklad zkušeného chovatele nabídne zajímavá fakta o chovu hrochů, odhalí jídelníček antilop vraných a představí bongy horské, kterým hrozí ve volné přírodě vyhynutí. Hodinový program zahrnuje i krátkou

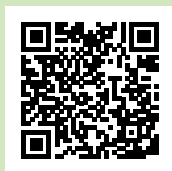
exkurzi do zázemí chovu, kam se jinak návštěvníci nemají šanci podívat.

Bongy horské uvidíte opravdu zblízka.

S PREDÁTOREM TVÁŘÍ V TVÁŘ

Návštěva jinak nepřístupného zázemí, které bylo speciálně upraveno pro dvě čistokrevné samičky krokodýla kubánského Kalypsó a Sapfó. Exkluzivní program doprovázený odborným výkladem uzavírá krmení těchto obávaných tvorů.

Autoři: Miroslav Bobek, Malvína Kahleová, Pavel Brandl, Ivan Reháč,
Antonín Vaidl, Filip Mašek, Helena Petáková

Fotografie: Miroslav Bobek, Klára Bobková, Kleber Fernandes,
Ojünsajchan Ganbátar, Petr Hamerník, Tomáš Hulík, Petr Jan Juračka,
Oliver Le Que, Tereza Mrhálková, David Rauch, Jan Straka, Václav
Šilha, Jaroslav Šimek, Rostislav Štefánek, Mikuláš Velenský, archiv
Free the Bears, archiv Royal Society for the Protection of the Nature
Bhútán, archiv Saola Working Group

Design a sazba: Marek Václavík

Vydala © Zoologická zahrada hl. m. Prahy, 2023
U Trojského zámku 120/3, 171 00 Praha 7

www.zoopraha.cz/pjp

www.facebook.com/pornahamejimpresit

ISBN 978-80-88426-24-0

Foto na zadní straně:
Samec gorily nížinné v konžském
národním parku Nouabalé-Ndoki.

Foto © Miroslav Bobek

POMÁHÁME JIM PŘEŽÍT

OHROŽENÉ DRUHY MŮŽETE PODPOŘIT I VY

- Každou návštěvou Zoo Praha – z jedné vstupenky putuje 8 Kč na naše in situ projekty.
- Nákupem suvenýrů „Pomáháme jim přežít“ v areálu zoo či na e-shopu.
- Příspěvkem pomocí dotykových obrazovek v areálu.
- Převodem libovolné částky na účet číslo **43 – 680 466 0247 / 0100**.

QR platba